

چهل حدیث دربارهی رمضان مبارک

[گفته های پیامبر ﷺ درخصوص رمضان]

شاگرالذهبی

Ketabton.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

چاپ و نشر این کتاب برای تمام ناشران اجازه است

صفحه

۱/.....	مقدمه
۲/.....	جایگاه روزه در شریعت اسلام
۳/.....	فضائل روزه
۴/.....	بشارت دادن بخاطر رمضان
۵/.....	روزه سبب ازبین رفتن کینه و کدورت
۶/.....	دعای روزه دار هرگز مسترد نمی شود
۷/.....	در رمضان، دروازه‌های آسمان و بهشت باز، و دروازه‌های جهنم و شیاطین نیز بسته می باشند
۸/.....	برای روزه داران دروازه‌ی خاصی در جنت است
۹/.....	رمضان برای کسی است که، از گفتار و اعمال باطل دست بردارد
۱۰/.....	فضیلت بوی دهان روزه دار
۱۱/.....	فضیلت مهمانی دادن انسان روزه دار
۱۲/.....	سزای کسی که قصدآ روزه‌ی رمضان را نگیرد
۱۳/.....	روزه زکات بدن است
۱۴/.....	کسی که در حالت داشتن روزه بمیرد، بهشتی است
۱۵/.....	کدام روزه دار بهتر است؟

فهرست مطالب

حالت رسول الله صلی الله علیه وسلم در رمضان.....	۲۰/
اگر کسی برای روزه دار دشنام داد پس این جمله را بگوید.....	۲۲/
کودکان تان را برای گرفتن روزه تشویق کنید.....	۲۳/
سزایی روزه خورندگان.....	۲۴/
وقت افطار.....	۲۵/
دعای صحیح افطار.....	۲۶/
با چه چیزی افطار گردد؟.....	۲۷/
دعا برای افطاری دهنده:.....	۲۸/
نیت در سحری شرط است.....	۲۹/
مدت زمان سحری تا نماز فرض صبح.....	۳۰/
نهی از ترک نمودن سحری.....	۳۱/
میتوان روزه ای که بالای شخص وفات شده باقی مانده باشد، شخصی دیگری آنرا ادا نماید.....	۳۲/
حکم کسی که در رمضان احتلام(جنب) شود.....	۳۳/
روزه در سفر اختیاری است.....	۳۴/
در رمضان بوسه و مداعبه با همسر باکی ندارد.....	۳۵/
حکم استفراغ در رمضان.....	۳۶/

- ۳۲/ مسواک زدن در رمضان کدام ممانتعی نیست
- ۳۲/ حجامت در رمضان امر اختیاری است
- ۳۳/ سنت ترک شده در سحری (خوردن خرما)
- ۳۳/ مبالغه در استنشاق در رمضان مکروه است
- ۳۴/ ماه های رمضان گاهی (۲۹) و گاهی (۳۰) روز می باشد
- ۳۵/ روزه گرفتن روز شک حرام است
- ۳۵/ آیا قضائی روزه پی در پی گرفته شود، یا متصل؟
- ۳۶/ حکم غسل و حمام (آب بازی) در رمضان
- ۳۶/ کفاره روزه (از جماع)
- ۳۸/ هرکس که نا آگاهانه (بدون قصد) روزه را بخورد، پس الله برای او مهمانی داده است
- ۳۹/ زن حائضه و نفاسه روزه نگیرد
- ۳۹/ آیا زن حامله می تواند روزه بگیرد؟
- ۴۱/ شب لیله القدر را از دست ندهید
- ۴۲/ حکم گرفتن قرآن کریم بدست در تراویح
- ۴۲/ بهترین صدقه، صدقه دادن در رمضان است
- ۴۳/ تعداد رکعات تراویح به رویت احادیث پیامبر

چهل حدیث درباره‌ی رمضان

رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم تا اخیر عمرشان اعتکاف نشتند.....	۴۳/.....
پرداخت زکات فطر برای هر مسلمان لازمی است.....	۴۴/.....
فضیلت عمره در رمضان.....	۴۵/.....
خاتمه‌ی اربعین، با این حدیث.....	۴۶/.....
فهرست مصادر و مراجع.....	۴۷/.....

مقدمه

الحمد لله رب الأرض والسماء، سميع الدعاء، أهل الرجاء والنعماء، يكشف الكرب والبلاء، ذي المعروف والخير في الدنيا والأخرى، لا تنفد خزائنه، ولا يتناهى سلطانه، أَحْمَدَ رَبِّي وَأَشْكُرُهُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ وَأَسْتَغْفِرُهُ، وَأَشْهُدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحَسَنَىٰ، وَأَشْهُدُ أَنَّ سَيِّدَنَا وَبَيْنَنَا مُحَمَّداً عَبْدَهُ وَرَسُولَهُ، أَفْضَلُ الْأَنْبِيَاءِ، اللَّهُمَّ صَلِّ وَسِلِّ وَبَارِكْ عَلَى عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ مُحَمَّدَ، وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ الْأَتْقِيَاءِ. اما بعد:

در این رساله، احادیث رسول الله - صلی الله علیه وسلم - درباره‌ی رمضان (ومسائل مربوط به آن را) جمع آوری نموده وعنوانین را از فوائد آن برگزیده ام، از الله عزوجل استدعا دارم که این کوشش بنده را در میزان حسناتم بیفزاید.

وصلی الله علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه وسلم.

شاکر الذہبی

پشاور - پاکستان

جایگاه روزه در شریعت اسلام

۱- وعن ابن عمر، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «بُنْيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةٍ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ وَحَجَّ بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ».

يعنى: از ابن عمر رضى الله عنهم روايت شده است که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: «اسلام بر پنج اصل پایه گذاري شده است:

۱. خواندن کلمه ای شهادتين،

۲. و اقرار به اين که جز ذات الله کسی لا يق پرستش نیست،
و اين که محمد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرستاده و
پیامبر اوست،

۳. برگزاری نماز فرض،

۴. دادن زکات واجب،

۵. و روزه ای ماه رمضان و رفتن به حج خانه ای الله».

فضائل روزه:

۲ عن ابن عمرو قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «الصيام والقرآن يشفعان للعبد يوم القيمة يقول الصيام أي رب منعته الطعام والشهوة فشفعني فيه». ^۱ يعني: از ابن عمر رضى الله عنهما روایت شده است که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند:

«روزه و قرآن در قیامت برای صاحبین شفاعت می کنند، روزه می گوید: پروردگارا! من او را روز ها از خوردن و نوشیدن جلوگیری کردم، پس شفاعتم را درباره او قبول کن».

۳ عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : «كُلُّ عَمَلٍ أَبْنِ آدَمَ يُضَاعِفُ: الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، إِلَى سَبْعِمَائَةِ ضَعْفٍ، إِلَى مَا شاءَ اللَّهُ، يَقُولُ اللَّهُ: إِلَّا الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي، وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، يَدْعُ شَهْوَتَهُ وَطَعَامَهُ مِنْ أَجْلِي، لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ: فَرْحَةُ عِنْدَ فِطْرِهِ، وَفَرْحَةُ عِنْدَ لِقَاءِ رَبِّهِ. وَلَخْلُوفُ فِيمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ».^۲

۱- صحيح جامع (۹۸۴).

۲- آخرجه أحمد (۴۷۷/۲)، رقم (۱۰۱۷۸)، ومسلم (۸۰۷/۲)، رقم (۱۱۵۱)، وابن ماجه (۵۲۵/۱)، رقم (۱۶۳۸)، والنسائي (۱۶۴/۴)، رقم (۲۲۱۸).

يعنى: «از ابو هریره رضي الله عنه روایت شده است که گفت: رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «هر کار نیکی [که] انسان [انجام می دهد] چند برابر می شود (جزا و پاداش آن چند برابر می شود); هر [گفتار و اعمال و] کار نیکی [که انجام می دهید]، ده برابر تا هفتتصد برابر تا آنجا که الله بخواهد (بیشتر از آن) [جزا و پاداش] دارد. الله می فرماید: جز روزه که از این قاعده جداست، زیرا روزه برای من است و من جزا و پاداش آن را می دهم؛ روزه دار ارضای تمایلات جنسی و خوردنش را به خاطر من ترک می کند. روزه دار در دو موقعیت شاد می شود: زمانی که افطار می کند و زمانی که پروردگارش را ملاقات می کند. هماناً بوی دهان روزه دار، نزد الله از بوی مشک خوش بوتر است». ^۱

بشارت دادن بخاطر رمضان:

۴- ابو هریره رضي الله عنه روایت می کند که رسول الله صلی الله علیه وسلم اصحاب خود را به قدموم شهر رمضان

^۱- آخرجه البخاري في: ۶۹ كتاب النفقات: ۱۴ باب هل يقول إني صائم إذا شتم.

بشارت می‌داد و می‌گفت: "قد جاءكم شهر رمضان شهر مبارك، كتب الله عليكم صيامه، فيه تفتح أبواب الجنة وتغلق فيه أبواب الجحيم ، وتغل فيه الشياطين، فيه ليلة خير من ألف شهر ، من حرم خيرها فقد حرم".^۱

يعنى: «ماه رمضان آمده است ماه مبارکى است، در اين ماه دروازه‌های بهشت باز شده و دروازه‌های جهنم بسته می‌شود و شیطان‌ها در این ماه به زنجیر کشیده می‌شوند و در اين ماه شبی است که از هزار ماه بهتر است، کسی که از اين محروم شود، (از همه چيز) محروم شده است».

روزه سبب ازیین رفتگی و کدورت:

۵- عن ابن عباس رضى الله عنهما، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «صوم شهر الصبر وثلاثة أيام من كل شهر يُذْهِبُنَّ وَحَرَ الصدر».^۲

۱- صحيح الترغيب: ۱/۴۹۰.

۲- حديث ابن عباس : أخرجه البزار كما في مجمع الزوائد (۱۹۶/۳) قال الهيثمي : رجاله رجال الصحيح .

یعنی: از ابن عباس رضی الله عنہما روایت شده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: «روزه ماه صبر (یعنی رمضان) و سه روز از هر ماه کینه و وسوسه‌های سینه را از بین می‌برد».

دعای روزه دار هرگز مسترد نمی‌شود:

٦- عن أنس قال: قال رسول الله صلی الله علیه وسلم: «ثلاث دعوات لا ترد: دعوة الوالد لولده، و دعوة الصائم، و دعوة المسافر».^۱

یعنی: از انس رضی الله عنہ روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند:

«سه دعا هرگز رد نمی گردد:

۱- دعای پدر برای فرزندش،

۲- دعای شخصی که روزه است،

۳- دعای مسافر».

^۱- (ابن حبان ۶۵۵۷).

در رمضان، دروازه‌های آسمان و بهشت باز، و دروازه‌های جهنم و شیاطین (نیز) بسته می‌باشند:

-۷ از ابوهریره روایت شده که گفت رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمود:

«أتاکم رمضان شهر مبارک، فرض الله عز وجل عليکم صيامه، نُفتح فيه أبواب السماء، ونُغلق فيه أبواب الجحيم، وتغلّ فيه مردة الشياطين، فيه ليلة هي خير من ألف شهر، من حُرم خيرها فقد حُرم».^۱

يعنى: «ماه مبارک رمضان بر شما وارد شد، الله عزوجل روزه آن ماه را برابر شما فرض کرده است، و در آن ماه دروازه های آسمان باز می شود، و دروازه های جهنم نیز بسته خواهند شد، و در این ماه شیاطین سرکش و یاغی به بند کشیده می شوند، و در آن شبی است که از هزار ماه بهتر است، هر کس نیکی های آن را از دست بدهد در حقیقت (فضیلت ماه) را از دست داده».

^۱- [نسائی ۱۲۹/۴، و در صحیح الترغیب ۱/۴۹۰].

برای روزه داران دروازه خاصی در جنت است:

-۸ عن سَهْلٍ رضى الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَابًا يُقَالُ لَهُ: الرَّيَانُ، يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ يُقَالُ: أَيْنَ الصَّائِمُونَ؟ فَيَقُولُونَ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، فَإِذَا دَخَلُوا أُغْلِقَ فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ».

يعنى: «از سهيل رضى الله عنه روایت است که نبي اکرم صلی الله علیه وسلم فرمود:

«بهشت، دروازه اي دارد که به آن، ريان مي گويند. روز قیامت، فقط روزه داران از آن دروازه، وارد (بهشت) مي شوند. و غير از آنها کسي ديگر از آن، وارد نمي شود. (روز قیامت) ندا داده مي شود که کجايند روزه داران؟ پس آنها برمي خizند و غير از آنها کسي ديگر، وارد نمي شود. پس از اينکه روزه داران وارد مي شوند، آن در، بسته مي شود و هيچ کس ديگري از آن، وارد نمي شود».

رمضان برای کسی است که، از گفتار و اعمال باطل دست

بردارد:

-۹ عن أبي هريرة قال: قال رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ لَمْ يَدْعُ قَوْلَ الزَّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلِيْسَ اللَّهُ حَاجَةً فِي أَنْ يَدْعُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ». ^۱

يعنى: از ابوهریره رضی الله عنہ روایت است که رسول الله
صلی الله علیہ وسلم فرمودند:

«کسیکه از گفتار باطل و عمل کردن به آن دست برندارد، الله
هیچ نیازی به خودداری او از خوردن و آشامیدن ندارد».

فضیلت بوی دهان روزه دار

-۱۰ از ابوهریره روایت است که رسول الله صلی الله
علیہ وسلم می فرماید:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَخُلُوفٌ فِيمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ». ^۲

^۱- رواه البخاري، جامع الأحاديث الصحيح (٣٨١).

^۲- متفق عليه.

يعنى: «قسم به آن ذاتى كه نفس من دست آن هست، بوى دهان روزه دار، خوشبوتر از عطر ومسك نزد الله تعالى است».

فضیلت مهمانی دادن انسان روزه دار

١١- عن زيد بن خالد الجهنمي رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «من فطر صائمًا كان له مثل أجره غير أنه لا ينقص من أجرا الصائم شيء». ^١

يعنى: «از زيد بن خالد جهنمي رضي الله عنه روایت است که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: «هر کسی که انسان روزه داري را افطاري دهد، به اندازه شخص روزه دار اجر و پاداش مي برد، بدون آنکه از اجر روزه دار چيزی کم شود».

سرای کسی که قصدًا روزه‌ی رمضان را نگیرد:

١٢- از ابوهريره رضي الله عنه وعبدالله بن مسعود رضي الله عنه روایت شده که فرموده اند: اگر کسی روزه اي يك روز از

^١ - (رواہ الترمذی والنسائی - صحيح الترغیب والترھیب .). (٦٥٦٠)

ماه رمضان را بدون عذر و رخصت شرعی بشکند اگر تمام سال را هم روزه باشد آن را جبران نمی کند.^۱

۱۳- وعن أبي أمامة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم في الرؤيا التي رأها: «حتى إذا كنت في سواء الجبل إذا بأصوات شديدة ، قلت : ما هذه الأصوات ؟ قالوا : هذا عواء أهل النار ، ثم انطلق بي ، فإذا أنا بقوم معلقين بعراقيهم ، مشقة أشد أدهم ، تسيل أشد دههم دما ، قال : قلت : من هؤلاء ؟ قال : الذين يفطرون قبل تحلة صومهم » أي قبل وقت الإفطار^۲.

يعنى: «از ابوامامه باهلى رضى الله عنه روایت است که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: «در حالی که خواب بودم ناگهان دو مرد آمدند و بازوهای مرا گرفتند و من را به کوهی برداشتند: بالا برو. گفتم: توانش را ندارم. گفتند: آن را برایت آسان می کنیم. پس بالا رفتم تا آنکه در وسط کوه بودم ناگهان صدای بلندی شنیدم؛ گفتم: این صدایا چیست؟

^۱- صحيح، رواه ابن أبي شيبة (۹۷۸۴).

^۲- آخرجه أيضاً: ابن حبان (۱۶/۵۳۶)، رقم ۷۴۹۱، والحاكم (۲/۲۲۸)، رقم ۲۸۳۷، والطبراني (۸/۱۵۷)، رقم ۷۶۶۷.

گفت: این ناله‌ای اهل آتش است. سپس مرا بردند، پس گروهی را دیدم که با رباط پاهایشان آویزان بودند و دهانشان پاره شده بود و از آن خون می‌آمد. گفتم: این‌ها که هستند؟ گفت: آن‌ها کسانی هستند که پیش از پایان روزه افطار می‌کنند.».

روزه زکات بدن است:

۱۴- عن أبي هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «لِكُلِّ شَيْءٍ زَكَاةً، وَ زَكَاةُ الْجَسَدِ الصَّوْمُ».^۱ يعني: از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: «برای هر چیزی زکاتی است و زکات بدن، "روزه" است».

^۱- سنن ابن ماجه (۱۷۴۵).

کس که در حالت داشتن روزه بمیرد، بهشتی است:

۱۵- حذیفه رضی الله عنہ می گوید کہ رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمود: «ومن صام يوماً ابتغاء وجه الله ختم له بها دخل الجنة». ^۱

یعنی: «و کسی که یک روز، روزه بگیرد برای بدست آوردن رضای اللہ و در آن هنگام بمیرد، داخل بهشت می شود».

۱۶- عمرو بن مروه می گوید که فردی نزد رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم آمد و گفت: «أرأيت إن شهدت أن لا إله إلا الله وأنك رسول الله، وصليت الصلوات الخمس، وأديت الزكاة، وصمت رمضان وقمته، فممن أنا؟ قال: (من الصديقين والشهداء). ^۲

یعنی: «برای من خبر بده که اگر بگوییم: هیچ معبد برحقی نیست مگر اللہ واحد، و تو رسول اللہ هستی، و نماز های پنجگانه را ادا نمایم، و زکات را ادا کنم، و روزه ماه رمضان را برپا داریم. پس من از کدام گروه و صنف هستم؟.

^۱- مسند أحمد (۱۰۸۲۰).

^۲- الترغیب والترہیب (۱۰۰۳).

پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم فرمود: از صنف صادقان و شهداء».

کدام روزه دار بهتر است؟

۱۷- معاذ بن أنس روایت می کند که از پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم پرسیده شد: «أَيُّ الْصَّائِمِينَ أَعْظَمُ أَجْرًا؟ قَالَ: أَكْثَرُهُمْ لِلَّهِ ذِكْرًا»^(۱).

یعنی: «کدام یکی از روزه داران پاداش بیشتری دارند؟ فرمودند: کسانی که بیشتر الله را ذکر می کنند».

حالت رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم در رمضان:

۱۸- از ابن عباس رضی الله عنہ روایت شده است که: «كان النبى صلی اللہ علیہ وسلم أجود الناس بالخير، و كان أجود ما يكون فى رمضان حين يلقاه جبريل، و كان جبريل عليه السلام يلقاه كل ليلة فى رمضان حتى ينسلاخ، يعرض

^(۱)- (ابن حبان ۳۴۳۸)

علیه النبی صلی اللہ علیہ وسلم القرآن، فإذا لقيه جبريل
كان أجود بالخير من الريح المرسلة». ^۱

يعنى: «پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم سخاوتمندترین مردم از لحاظ خیر بود و در ماه رمضان وقتی که جبرئیل او را ملاقات می کرد بیشتر سخاوتمند می شد، و جبرئیل هر شب در ماه رمضان تا پایان ماه با او ملاقات می کرد و پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم قرآن را بر او می خواند و وقتی که جبرئیل با او ملاقات می کرد، او برای بخشش خیر، از تندباد سریع تر می شد».

اگر کسی برای روزه دار دشنام داد، پس این جمله را بگوید:

۱۹- از ابو هریره روایت شده که رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود: «اگر شخصی به روزه دار دشنام داد این جمله را بگوید: «إِنِّيْ صَائِمٌ إِنِّيْ صَائِمٌ».^۲ يعني: «من روزه ام، من روزه ام».

^۱- (أحمد). (۲۳۳۲۴).

^۲- البخاري مع الفتح ۱۰۳/۴، ومسلم .۸۰۶/۲

کودکان تان را برای گرفتن روزه تشویق کنید:

٤٠- ربيع بنت معوذ می گوید: "کودکانمان را بر گرفتن روزه عادت می دادیم و برایشان عروسک هایی از پنبه ساخته بودیم که هر وقت برای غذا گریه می کردند آن عروسک ها را در اختیارشان قرار می دادیم تا زمان افطار این کار را ادامه می دادیم".^۱

سزایی روزه خورندگان:

٤١- وعن أبي أمامة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم في الرؤيا التي رأها: «حتى إذا كنت في سواء الجبل إذا بأصوات شديدة، قلت: ما هذه الأصوات؟ قالوا: هذا عواء أهل النار، ثم انطلق بي، فإذا أنا بقوم معلقين بعراقيبهم، مشقة أشد أشقهم، تسيل أشد أشقهم دما، قال: قلت: من هؤلاء؟ قال: الذين يفطرون قبل تحلة صومهم» أي قبل وقت الإفطار.^۲

^۱- متفق عليه.

^۲- سنن النسائي (٣٢٧٣).

يعنى: «از ابوامامه باهلى رضى الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: «در حالی که خواب بودم ناگهان دو مرد آمدند و بازوهاي مرا گرفتند و من را به کوهی بردنده و گفتند: بالا برو. گفتم: توانش را ندارم. گفتند: آن را برایت آسان می کنيم. پس بالا رفتم تا آنکه در وسط کوه بودم ناگهان صداهای بلندی شنیدم؛ گفتم: اين صداها چيست؟ گفت: اين ناله اي اهل آتش است. سپس مرا بردنده، پس گروهی را ديدم که با رباط پاهایشان آويزان بودند و دهانشان پاره شده بود و از آن خون می آمد. گفتم: اين ها که هستند؟ گفت: آن ها کسانی هستند که پيش از پایان روزه افطار می کنند».

وقت افطار:

٤٤ - عن عمر رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلی الله عليه وسلم: «إِذَا أَقْبَلَ اللَّيْلُ مِنْ هَنَا، وَأَدْبَرَ النَّهَارُ مِنْ هَنَا، وَغَرَبَتِ الشَّمْسُ - فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ». ^۱

^۱ - [بخاري (١٩٥٤)، مسلم (١١٠٠)].

یعنی: از عمر رضی الله عنہ روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند:

«هر گاه شب از این سمت به شما روی آورد و روز از این سمت به شما پشت نمود و خورشید غروب کرد وقت افطار فرا رسیده است».

داعی صحیح افطار:

۲۳- ابن عمر رضی الله عنہ می گوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم بعد از افطار می گفت: «ذهب الظماء، وابتلتعروق، وثبت الأجر إن شاء الله».^۱

یعنی: «برطرف شد تشنگی؛ و تازه شد رگ ها؛ و ثابت شد اجر و پاداش اگر خواست الله باشد».

با چه چیزی افطار گردد؟

۲۴- از انس رضی الله عنہ روایت است که: «كان رسول الله صلی الله علیه وسلم یفطر علی رطبات قبل أن یصلی،

^۱- متفق علیه.

فإن لم تكن رطبات فعلى تمرات، فإن لم تكن حسا حسوات
من الماء». ^۱

يعنى: «پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم قبل از آنکه نماز مغرب را بخواند با چند خرمای رطب افطار می کرد، اگر خرمای رطب نبود چند خرمای خشک و اگر خرمای خشک نبود، چند جرعه آب می نوشید».

دعا برای افطاری دهنده:

۲۵- انس بن مالک رضی اللہ عنہ می فرماید: رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم نزد سعد بن عبادہ رضی اللہ عنہ افطار کردند و بعد از غذا فرمودند: «أَفْطِرْ عِنْدَكُمُ الصَّائِمُونَ، وَأَكَلْ طَعَامَكُمُ الْأَبْرَارُ، وَصَلَّتْ عَلَيْكُمُ الْمَلَائِكَةُ». ^۲

يعنى: «روزه داران نزد شما افطار کند و نیکان غذایتان را بخورند و فرشتگان بر شما درود فرستند».

^۱- ابو داود (۲۳۳۹).

^۲- رواه ابو داود ۳۸۵۴ - ابن ماجہ (۱۷۴۷).

نیت در سحری شرط است:

۲۶- ام المؤمنین حفصه رضى الله عنها می گوید: پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «من لم يجمع الصيام قبل الفجر، فلا صيام له». ^۱

یعنی: «هر کس پیش از سپیده صبح، نیت و تصمیم روزه گرفتن را نداشته باشد، روزه‌اش صحیح نیست».

مدت زمان سحری تا نماز فرض صبح:

۲۷- عن أنس رضى الله عنه، أن زيد بن ثابت رضى الله عنه حدّثه: أنّهُم تسحروا مع النبى صلی الله علیه وسلم ثم قاموا إلى الصلاة قلت أى أنس: كم بينهما؟ قال: قدر خمسين آية. ^۲

یعنی: از انس رضى الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند:

«آنها (صحابه) همراه رسول الله صلی الله علیه وسلم سحری می خوردن و سپس برای نماز بلند می شدند گفتم: ای انس

^۱- رواه أحمد.

^۲- متفق عليه.

چقدر فاصله بود (بین خوردن سحر تا خواندن نماز صبح)؟
وی در جواب گفت: فاصله (۵۰) آیه.».

نهی از ترک نمودن سحری:

۲۸- ابوسعید خدری رضی الله عنه می گوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: «السحور أكله برکة، فلا تدعوه ولو أن يجرع أحدكم جرعه من ماء». ^۱
يعنى: «خوردن سحری برکت است، پس آن را ترک نکنید،
اگر چه با جرعه ای آب باشد».

میتوان روزه ای که بالای شخص وفات شده باقی مانده باشد،
شخص دیگری آنرا ادا نماید:

۲۹- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أُمِّي مَاتَتْ

۱- [مسند أحمد وجامع الأحاديث الصحيح (۳۹۳)]

وَعَلَيْهَا صُومُ شَهْرٍ أَفَأَقْضِيهِ عَنْهَا قَالَ: «نَعَمْ، فَدَيْنُ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ يُقْضَى».^۱

يعنى: «از ابن عباس رضي الله عنهم روايت است که: شخصي، نزد رسول الله صلي الله عليه وسلم آمد و عرض کرد: اي پيامبر الله! مادرم فوت نموده،ولي روزه يك ماه، بر ذمه اش باقي مانده است. آيا مي توانم به نيابت از او، روزه بگيرم؟ رسول الله صلي الله عليه وسلم فرمود: «آري. دين الله، سزاوارتر است که ادا شود».

حكم کسی که در رمضان احتلام (جنب) شود:

۳۰- وعن عائشة رضي الله عنها قالت: «كان رسول الله صلي الله عليه وسلم يدركه الفجر في رمضان وهو جنب من غير حلم فيغتسل ويصوم».^۲

يعنى: «عائشه رضي الله عنها مى گويد: در ماه رمضان بر رسول الله صلي الله عليه وسلم گاه گاهی بامداد مى شد درحالیکه جنب مى بود. (البته بدون آنکه احتلام رخ داده شده

^۱- [بخاري (۱۹۵۳)].

^۲- متفق عليه.

باشد) (یعنی: از طریق مجامعت) پس غسل می‌کرد و روزه‌ی می‌گرفت».

۴۱- در صحیحین (نیز) از عایشه رضی‌الله عنہا روایت شده است که: «کان (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) یصبح جنبًاً، وهو صائم، ثم یغتسل».^۱

یعنی: «پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وسلم در حالیکه جنب بود و روزه‌ی هم داشت، یصبح می‌کرد، سپس غسل می‌کرد».

روزه در سفر اختیاری است:

۴۲- وعن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قال: «غزونا مع رسول الله صلی الله عليه وسلم لست عشرة مضت من شهر رمضان فمنا من صام ومنا من أفطر فلم يعب الصائم على المفطر ولا المفطر على الصائم».^۲

یعنی: «از أبوسعید خدری رضی‌الله‌عنہ روایت است که می‌گوید: ما در روز شانزدهم رمضان که گذشت، با رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وسلم به جهاد رفتیم، پس بعضی از ما روزه

^۱- مستند أحمد (۲۴۶۸۱).

^۲- رواه مسلم.

گرفت و بعضی از ما افطار کرد. پس روزه داران افطار کنندگان را و افطار کنندگان، روزه داران را بد نگفتند».

بوسه و مداعبه با همسر باکی ندارد:

۳۳- عائشه رضی الله عنها میفرماید: «پیامبر صلی الله علیه وسلم هنگام روزه (زنش) را بوسه میداد و مداعبه میکرد».^۱

حکم استفراغ در رمضان:

۳۴- از ابوهیریه رضی الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «من ذرعه القى فليس عليه قضاء، و من استقاء عمداً فليقض». ^۲

یعنی: «اگر کسی خود به خود استفراغ کرد روزه‌اش باطل نشده و قضا بر او لازم نیست، ولی اگر عمداً استفراغ کند (روزه‌اش باطل می‌شود) و باید آن را قضا کند».

^۱- [صحیح بخاری ۱۹۲۷ و صحیح مسلم ۱۱۰۶].

^۲- [صحیح ابن ماجة ۶۲۴۳].

مسواک زدن در رمضان کدام ممانعی نیست:

۴۵- عامر بن ربیعه «رضی الله عنہ» می گوید: «رأیتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَا أَخْصِي يَتَسَوَّكُ وَهُوَ صَائِمٌ». ^۱

یعنی: «چندین بار که نمی توانم آن ها را بشمارم مرتب می دیدم که پیامبر صلی الله علیه وسلم در حال روزه مسوک می زد». ^۲

حجامت در رمضان امر اختیاری است:

۴۶- وعن ابن عباس رضی الله عنہما قال: «إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجَمَ وَهُوَ مُحْرَمٌ وَاحْتَجَمَ وَهُوَ صَائِمٌ». ^۳

یعنی: «ابن عباس رضی الله عنہما فرمود: که رسول الله صلی الله علیه وسلم حجامت نمود درحالی که در احرام بود و حجامت نمود درحالی که روزه دار بود».

^۱- [مسند احمد (۴۴۵/۳)، ابو داود (۲۳۶۴)، ترمذی (۷۲۵)].

^۲- متفق علیه.

سنت ترک شده در سحری (خوردن خرما):

۳۷- عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : «نعم سحور المؤمن التمر».^۱
 يعني: از ابوهریره رضی الله عنہ روایت است که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: «نیک سحری مؤمن خوردن خرما است».

مبالغه در استنشاق در رمضان مکروه است:

۳۸- از لقیط بن صبره روایت است که پیامبر صلى الله عليه وسلم به وی گفت: «إِذَا أَسْتَشَقْتُ فَأَبْلُغْ، إِلَّا أَنْ تَكُونْ صَائِمًا».^۲
 یعنی: «هرگاه استنشاق کردی در آن مبالغه کن مگر اینکه روزه باشی».

نکته: استنشاق نیز عربی است که معانی فارسی آن: آب یا مایع دیگری را به بینی کشیدن، می باشد.

^۱- رواه أبو داود رقم ۲۳۴۵ وهو في صحيح الترغيب ۴۴۸/۱.

^۲- رواه أصحاب السنن.

اما در وضوء استنشاق به کشیدن آب پاک به بینی اطلاق می شود.

ماه‌های رمضان گاهی (۲۹) و گاهی (۳۰) روز می باشد:

٤٩- عن ابن مسعود رضی الله عنه قال: «لما صمنا مع النبي صلی الله علیه وسلم تسعاً وعشرين أكثر مما صمنا معه ثلاثين». ^۱

یعنی: «ابن مسعود می گوید: از وقتی که همراهی رسول الله صلی الله علیه وسلم روزه گرفتیم؛ اکثریت (۲۹) روز، روزه گرفتیم نسبت به (۳۰) روز».

٤٠- انس رضی الله عنه می گوید: «ایلا کرد پیامبر صلی الله علیه وسلم همراه خود یک ماه، وقتی که یک ماه تکمیل شد به خانه آمد، برایش گفتند: تو یک ماه ایلا کردی وحالا (۲۹) روز شد آمدی؟! رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: «إن الشهري يكون تسعاً وعشرين». ^۲

یعنی: «ماه گاهی (۲۹) می باشد».

۱- [رواه أبو داود].

۲- رواه البخاری.

روزه گرفتن روزشک حرام است:

٤١- وعن عمار رضى الله عنه قال: «من صام الیوم الذي يشك به الناس فقد عصى أبا القاسم صلى الله عليه وسلم».^۱ يعني: «عمار بن ياسر رضى الله عنه گفته است: هر کس روز شک روزه باشد او با محمد صلی الله عليه وسلم مخالفت کرده است».

آیا قضائی روزه، پی درپی گرفته شود، یا متصل؟:

٤٢- دارقطنی از ابن عمر روایت کرده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم درباره‌ی قضای روزه رمضان گفت: «إن شاء فرق، وإن شاء تابع».^۲ يعني: «اگر خواست روزه قضای را پراکنده بگیرد یا آنها را پشت سرهم قضای می کند».

^۱- رواه الترمذی.

^۲- رواه دارالقطنی.

حکم غسل و حمام (آب بازی) در رمضان:

۴۳- وعن بعض أصحاب النبي صلی الله علیه وسلم قال:
«لقد رأیت النبي صلی الله علیه وسلم بالعرج يصب على
رأسه الماء وهو صائم من العطش أو من الحر».^۱
يعنى: «بعضى از صحابه اي رسول الله صلی الله علیه وسلم
روایت کرده اند که: رسول الله صلی الله علیه وسلم را درجائي
بنام «عرج» دیديم درحالیکه روزه داشت، از شدت تشنگی
ويا از شدت حرارت بر سر خود آب می ریخت».

کفاره روزه (از جماع):

۴۴- از ابوهیریه رضی الله عنه روایت است: «بینما نحن
جلوس عند النبی صلی الله علیه وسلم إذ جاءه رجل فقال:
يا رسول الله هلكت، قال: ما لك؟ قال وقعت على امرأة و
انا صائم. فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم: هل تجد
رقبة تعتقها؟ قال: لا. قال: فهل تستطيع أن تصوم شهرین
متتابعين؟ قال: لا، قال: فهل تجد إطعام ستین مسکينا؟

^۱- رواه موطأ.

قال: لا، قال: فمکث النبي صلی الله علیه وسلم، فبینا نحن علی ذلک آتی النبي صلی الله علیه وسلم بعرق فیها تمر والعرق المکتل - قال: أین السائل؟ فقال أنا، قال: خذ هذا فتصدق به. فقال الرجل: على أفق مني يا رسول الله؟ فوالله ما بين لابتیها - یریدالحرتین - أهل بیت أفق من أهل بیت فضحک النبي صلی الله علیه وسلم حتی بدت أنيابه، ثم قال: أطعنه أهلک).^۱

يعنى: «در حالیکه نزد پیامبر صلی الله علیه وسلم نشسته بودیم، مردی آمد و گفت: ای رسول الله! هلاک شدم، (پیامبر صلی الله علیه وسلم) فرمود: چی شده، گفت: در حال روزه با همسرم آمیزش کردم، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود آیا می توانی بردهای را آزاد کنی؟ گفت نه! فرمود: آیا می توانی دو ماه پشت سر هم روزه بگیری؟ گفت نه، فرمود: آیا می توانی شصت مسکین را طعام بدھی؟ گفت نه! (ابوهیره) گفت: رسول الله صلی الله علیه وسلم مکثی کرد، آنگاه سبد بزرگی از خرما را برای پیامبر صلی الله علیه وسلم آوردند، فرمود: سؤال کننده کجاست؟ آن مرد گفت: من هستم. (پیامبر صلی الله علیه

^۱- متفق علیه.

وسلم) فرمود: این را بگیر و (آن را به عنوان کفاره روزهات) صدقه بده، آن مرد گفت: به فقیرتر از خودم بدهم ای رسول الله؟ به الله قسم در تمام مدینه خانواده‌ای فقیرتر از خانواده من وجود ندارد. پیامبر صلی الله علیه وسلم خندید به گونه‌ای که دندان‌های بزرگ (کله دندان) نمایان شد، سپس فرمود: (با آن) خانوادهات را طعام بده».

هر کس که ناآگاهانه (بدون قصد) روزه را بخورد، پس الله برای او مهمانی داده است:

۴۵- از ابوهیره رضی الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «من نسی وهو صائم فأكل أو شرب، فليتم صومه، فإنما أصعمه الله و سقاه». ^۱ یعنی: «اگر شخصی روزه دار از روی فراموشی چیزی را خورد یا نوشید، (روزه‌اش باطل نمی‌شود) و آنرا کامل کند؛ چراکه الله اورا خورانیده یا نوشانیده است».

^۱- روایت مسلم (۱۱۵۵/۲۸۰۹).

زن حائضه و نفاسه روزه نگیرد:

ابوسعید خدری رضی الله عنه روایت می کند - ۴۶
که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ
وَلَمْ تَصُمْ».^۱

یعنی: «آیا مگر نه این است که زن در دوران حیض، نماز
نمی خواند و روزه نمی گیرد».

آیا زن حامله می‌تواند روزه بگیرد؟

ابن عباس رضی الله عنهم می فرماید: «إِذَا خَافَتِ
الحَامِلَةُ عَلَى نَفْسِهَا وَالْمَرْضُ عَلَى وَارِهَا فِي رَمَضَانَ، يَفْطَرُانَ
وَيَطْمَعُانَ مَكَانًا كُلَّ يَوْمٍ مُسْكِنًا وَلَا يَقْضِيَانَ صُومًا».^۲

یعنی: «اگر زن حامله از سلامتی خود ترسید و یا زن شیرده از
سلامتی بچه اش ترسید، هر دو، روزه را بخورند و برای هر روز،
روزه طعام یک نفر فقیر (مسکین) را بدھند و لازم نیست روزه
را قضاء کنند».

۱- صحیح البخاری (۳۰۴).

۲- فقه السنہ سید سابق.

۴۸- از نافع رضی الله عنہ روایت است: یکی از دختران ابن عمر رضی الله عنہ که همسر مردی قریشی بود در زمان حاملگی در ماه رمضان دچارت شنگی شد و ابن عمر رضی الله عنہ به او دستور داد تا روزه اش را بشکند و به ازای هر روز مسکینی را طعام دهد.^۱

۴۹- از ابن عباس رضی الله عنہما روایت شده که کنیزش را دید که حامله یا شیرده بود، پس فرمود: تو بمنزله کسی هستی (در روایتی مانند شخص کهن سالی هستی) که توان (روزه گرفتن) نداری پس بر تو لازم است به جای هر روز روزه، طعام مسکینی را بدھی و قضای روزه بر تو واجب نیست.^۲

۵۰- از ابن عمر رضی الله عنہ روایت است که زنی از او سؤال کرد در مورد روزه گرفتن در حالی که حامله بود وابن عمر رضی الله عنہ به او فرمود: ... روزه ات را بشکن و به ازای هر روز مسکینی را طعام بده و قضای روزه بر تو لازم نیست.^۳

۱- صحیح، رواه الدارقطنی ۲/۲۰۵ - الاعرواء الغلیل (۴).

۲- صحیح، رواه الدارقطنی ۲/۲۰۶ - الاعرواء الغلیل (۴) - وقال الدارقطنی استناده صحیح).

۳- صحیح روا الدارقطنی ۲/۲۰۷ - الاعرواء الغلیل (۴) - قال الابانی سنده جيد).

شب ليلة القدر از دست ندهید:

۵۱- از عایشه رضی الله عنها روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «تحروا ليلة القدر في الوتر من العشر الأواخر من رمضان».^۱

یعنی: «ليلة القدر را در شب های فرد دهه ای آخر رمضان جستجو کنید».

۵۲- از ابوهیره رضی الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «من قام ليلة القدر إيماناً و احتساباً غفرله ما تقدم من ذنبه».^۲

یعنی: «هرکس در شب قدر از روی ایمان (به امید ثواب الله) و امید دریافت اجر و پاداش، قیام کند گناهان (صغریه) او بخشوده می شود».

^۱- متفق عليه.

^۲- متفق عليه.

حكم گرفتن قرآن کریم بدست در تراویح

٥٣- ثابت شده که ام المؤمنین عائشه رضی الله عنہا به بردهی آزاد شده اش (ذکوان) دستور داد تا او را در قیام رمضان امامت دهد و ذکوان در نماز از روی مصحف قرآن می خواند.^۱

بهترین صدقه، صدقه دادن در رمضان است:

٥٤- عن أنس رضي الله عنه، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «أفضل الصدقة صدقة في رمضان...».^۲ يعني: انس رضي الله عنه روایت می کند که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: بهترین صدقه، صدقه دادن در رمضان است.

۱- [بخارى كتاب الجماعة والامامة، باب امامة العبد والمولى (٦٩١)]. «وَكَانَتْ عَائِشَةُ يَوْمَهَا عَبْدُهَا ذَكْوَانُ مِنَ الْمُصْحَّفِ وَوَلَدُ الْبَغِيِّ وَالْأَعْرَابِيِّ وَالْعَلَامُ الَّذِي لَمْ يَحْتَلِمْ لِقَوْلِ النَّبِيِّ يَوْمَهُمْ أَقْرَئُهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ».

۲- آخرجه الترمذى (٥١/٣)، رقم (٦٦٣) وقال: غريب ، وصدقه بن موسى ليس عندهم بذلك القوى . والبيهقي فى شعب الإيمان (٣٧٧/٣)، رقم (٣٨١٩) ، وفي السنن الكبيرى (٣٠٥/٤)، رقم (٨٣٠) .

تعداد رکعات تراویح به روایت احادیث پیامبر صلی الله علیه

وسلم:

در بخاری و مسلم به روایت ابی سلمه بن عبد الرحمن آمده که ایشان از عائشه «رضی الله عنها» پرسیدند: نماز - شب - پیامبر صلی الله علیه وسلم چگونه بوده است؟ عائشه گفت: «ما کان یزید فی رمضان و لا غیره علیٰ إحدى عشرة ركعة». ^۱

یعنی: پیامبر صلی الله علیه وسلم چه در رمضان و چه در غیر رمضان از یازده رکعت بیشتر نمی خواند.

رسول الله صلی الله علیه وسلم تا اخیر عمر شان اعتکاف

نشستند:

وعن عائشة رضي الله عنها: أن النبي صلی الله عليه وسلم كان يعتكف العشر الأواخر من رمضان حتى توفاه الله ثم اعتكف أزواجه من بعده.^۲

۱- [بخاری (۱۱۴۷)، مسلم (۳۵۶۹، ۲۰۱۳)]

۲- [بخاری (۲۰۳۶)]

يعنى: از ام المؤمنين عايشه رضى الله عنها روایت است که فرمود: همانا رسول اکرم صلی الله عليه وسلم دهه آخر ماه رمضان اعتکاف می کردند و این عمل را تا هنگام وفات شان انجام می دادند و بعد از وفات ایشان همسرانش نیز اعتکاف می نمودند.

پرداخت زکات فطر برای هر مسلمان لازمی است:

۵۷- از ابن عباس رضى الله عنهم روايت است: «فرض رسول الله صلی الله عليه وسلم زکاة الفطر طهرة للصائم من اللغو والرفث، و طعمة للمساكين فمن أداها قبل الصلاة فھي زکاة مقبولة، و من أداها بعد الصلاة فھي صدقة من الصدقات». ^۱

يعنى: «پیامبر صلی الله عليه وسلم زکات فطر را به عنوان پاک کننده ای روزه دار از سخنان بیهوده و دشنا� و بعنوان رزق و خوراکی برای مساکین واجب کرده است. پس هر کس آنرا قبل از نماز (عید) بدهد، آن زکاتی قبول است و هر کس آنرا

^۱- [صحیح ابن ماجہ (۱۴۸۰)]

بعد از نماز عید پرداخت کند صدقه‌ای همچون (سایر) صدقات است (به عنوان زکات فطر محسوب نمی‌شود)».

فضیلت عمره در رمضان:

۵۸- از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله رسول اکرم صلی الله علیه وآلہ وسلم می فرماید: «عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَعْدِلُ حَجَّةً مَعِنِّي».^۱

یعنی: «عمره در رمضان معادل یک حج که با همراهی من (رسول الله صلی الله علیه وآلہ وسلم انجام گرفته باشد، ثواب دارد)».

۵۹- و نیز می فرماید: «الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَارَةً لِمَا بَيْنَهُمَا».^۲

یعنی: «گناهان میان دو عمره بوسیله عمره بخشووده خواهند شد».

^۱- متفق علیه.

^۲- متفق علیه.

خاتمه‌ی اربعین، با این حدیث:

۶۰- ابوهریره رضی الله عنہ می گوید کہ رسول الله صلی الله علیہ وسلم فرمود: «رغم اُنف رجل دخل علیه رمضان ثم انسلح قبل أَن يغفر لِهِ». ^۱

یعنی: «به کوری چشم کسی که به ماه رمضان می رسد و ماه تمام می شود و به آخر می رسد قبل از اینکه گناهان او بخشیده شود (یعنی: از برکت و رحمت ماه استفاده نمی کند)».

ختیم کتاب به یاری رحمان، زمستان: ۱۳۹۶ و باز بینی: رمضان: ۱۴۰۱
پشاور - پاکستان

^۱- صحیح الترمذی (۳۵۴۵)، شیخ آلبانی گفته: حدیث حسن و صحیح است.

فهرست مصادر و مراجع:

- ١- إطراف المسند المعتلي بأطراف المسند الحنبلي المؤلف : أبو الفضل أحمد بن علي بن محمد بن أحمد بن حجر العسقلاني (المتوفى : ٨٥٢هـ).
- ٢- الجامع في الحديث تأليف: عبد الله بن وهب بن مسلم القرشي أبو محمد المصري سنة الولادة / سنة الوفاة ١٩٧هـ.
- ٣- الجمع بين الصحيحين البخاري ومسلم تأليف: محمد بن فتوح الحميدي.
- ٤- السنن الكبرى وفي ذيله الجوهر النقي المؤلف : أبو بكر أحمد بن الحسين بن علي البيهقي.
- ٥- اللؤلؤ والمرجان فيما اتفق عليه الشیخان المؤلف : محمد فؤاد عبد الباقي.
- ٦- المجالسة وجواهر العلم المؤلف : أبو بكر أحمد بن مروان الدينوري المالكي (المتوفى : ٣٣٣هـ).
- ٧- المعجم الأوسط المؤلف : أبو القاسم سليمان بن أحمد الطبراني.
- ٨- المعجم الصغير المؤلف : سليمان بن أحمد بن أيوب أبو القاسم الطبراني.

- ٩- المعجم الكبير المؤلف : سليمان بن أحمد بن أيوب أبو القاسم الطبراني.
- ١٠- المنتقى من السنن المسندة المؤلف : عبد الله بن علي بن الجارود أبو محمد النيسابوري.
- ١١- موطأ الإمام مالك المؤلف : مالك بن أنس أبو عبدالله الأصبهي.
- ١٢- تهذيب الآثار أبو جعفر محمد بن جرير الطبرى.
- ١٣- جامع الأحاديث المؤلف : جلال الدين السيوطي.
- ١٤- جامع الأصول في أحاديث الرسول المؤلف : مجد الدين أبو السعادات المبارك بن محمد الجزري ابن الأثير (المتوفى : ٥٦٠هـ).
- ١٥- جامع العلوم والحكم المؤلف : أبو الفرج عبد الرحمن بن أحمد بن رجب الحنبلي.
- ١٦- رياض الصالحين المؤلف : النووي.
- ١٧- سنن أبي داود المؤلف : أبو داود سليمان بن الأشعث السجستاني.
- ١٨- سنن ابن ماجه المؤلف : محمد بن يزيد أبو عبدالله القزويني.

- ١٩-الجامع الصحيح سنن الترمذى المؤلف : محمد بن عيسى أبو عيسى الترمذى السلمى.
- ٢٠-سنن الدارقطنی المؤلف : علي بن عمر أبو الحسن الدارقطنی البغدادي.
- ٢١-سنن الدارمي المؤلف : عبدالله بن عبد الرحمن أبو محمد الدارمي.
- ٢٢-سنن النسائي بشرح السيوطي وحاشية السندي المؤلف : أبو عبد الرحمن أحمد بن شعيب النسائي.
- ٢٣-سنن سعيد بن منصور المؤلف : أبو عثمان سعيد بن منصور بن شعبة الخراساني الجوزجاني.
- ٢٤-شعب الإيمان المؤلف : أبو بكر أحمد بن الحسين البهقي.
- ٢٥-صحيح ابن حبان بترتيب ابن بلبان المؤلف : محمد بن حبان بن أحمد أبو حاتم التميمي البستي.
- ٢٦-صحيح ابن خزيمة المؤلف : محمد بن إسحاق بن خزيمة أبو بكر السلمي النيسابوري.
- ٢٧-صحيح البخاري تاليف: ابو عبدالله محمد بن اسماعيل.

- ٢٨- صحيح مسلم تاليف: ابوالحسین مسلم بن حجاج القشیری النیسابوری.
- ٢٩- کنز العمال فی سنن الأقوال والأفعال المؤلف : علاء الدین علی بن حسام الدین المتقی الہندي البرهان فوري (المتوفى : ٩٧٥ھـ).
- ٣٠- مسند أبي عوانة تاليف: الإمام أبي عوانة يعقوب بن إسحاق الاسفرائي سنة الولادة / سنة الوفاة ٣١٦ھـ.
- ٣١- مسند أبي يعلى المؤلف : أحمد بن علي بن المثنى أبو يعلى الموصلي التميمي.
- ٣٢- مسند الإمام أحمد بن حنبل المؤلف : أحمد بن حنبل.
- ٣٣- مسند إسحاق بن راهويه المؤلف : إسحاق بن إبراهيم بن مخلد بن راهويه الحنظلي.
- ٣٤- مسند ابن الجعد المؤلف : علي بن الجعد بن عبيد أبو الحسن الجوهری البغدادی.
- ٣٥- مسند الحمیدی المؤلف : عبدالله بن الزبیر أبو بکر الحمیدی.
- ٣٦- الجامع الصحیح ویا مسند الإمام الربيع بن حبیب الربيع بن حبیب بن عمر الأزدی البصیری.

-
- ٣٧- مسنند الشافعی المؤلف : محمد بن إدريس أبو عبد الله الشافعی . پ
- ٣٨- مسنند الشامیین المؤلف : سلیمان بن أحمد بن أيوب أبو القاسم الطبرانی .
- ٣٩- مسنند الشهاب المؤلف : محمد بن سلامة بن جعفر أبو عبد الله القضاوی .
- ٤٠- مسنند أبي داود الطیالسی - المشکول المؤلف : سلیمان بن داود بن الجارود .
- ٤١- المنتخب من مسنند عبد بن حمید المؤلف : عبد بن حمید بن نصر أبو محمد الکسی .
- ٤٢- مصنف ابن أبي شيبة المصنف : أبو بکر عبد الله بن محمد بن أبي شيبة العبسی الكوفی (۱۵۹ - ۲۳۵ هـ) .
- ٤٣- مصنف عبد الرزاق المؤلف : أبو بکر عبد الرزاق بن همام الصنعنی .
- ٤٤- سنن أبي بکر الأثرم المؤلف : أبو بکر أحمـد بن محمد بن هانـىء الأثـرم .
- ٤٥- سنن ابن ماجة المؤلف : ابن ماجة أبو عبد الله محمد بن يزید القزوینی .

-
- ٤٦- سنن النسائي المؤلف : أحمد بن شعيب أبو عبد الرحمن النسائي .
 - ٤٧- مسنند أبي هريرة رضي الله عنه المؤلف : أبو إسحاق إبراهيم بن حرب العسكري السمساري .
 - ٤٨- مسنند أحمد بن حنبل المؤلف : أبو عبد الله أحمد بن محمد بن حنبل بن هلال بن أسد الشيباني .
 - ٤٩- مسنند البزار (المطبوع باسم البحر الزخار) المؤلف : أبو بكر أحمد بن عمرو بن عبد الخالق البزار .
 - ٥٠- مسنند السراج - المؤلف : محمد بن إسحاق بن إبراهيم السراج الثقفي النيسابوري .
 - ٥١- مشكاة المصايخ المؤلف : محمد بن عبد الله الخطيب التبريري .

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library